

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

คุณภาพชีวิตของเด็ก 0 - 6 ปีที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์

วันที่สัมภาษณ์.....

เพศ (1) ชาย (2) หญิง

ระดับการศึกษา (1) ไม่ได้เรียน (2) ประถมศึกษา (3) มัธยมศึกษาตอนต้น

(4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (5) อนุปริญญา (6) ปริญญาตรีขึ้นไป

ความสัมพันธ์กับเด็ก (1) บิดา (2) มารดา (3) สมาชิกในครอบครัว (ระบุ).....

หมวดที่ 1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับเด็ก

1.ชื่อ - นามสกุล

2. เพศ (1) ชาย (2) หญิง

3.วัน/เดือน/ปี เกิด.....

4.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน เด็กเป็นลูกคนที่เท่าไร(ลำดับ).....ในจำนวน.....คน

5. บิดา มีชีวิต ติดเชื้อ ไม่ติดเชื้อ

เสียชีวิต จาก โรคเอดส์ โรคอื่นๆ ระบุ

6. มารดา มีชีวิต ติดเชื้อ ไม่ติดเชื้อ

เสียชีวิต จาก โรคเอดส์ โรคอื่นๆ ระบุ

(ถ้าบิดา/มารดาเสียชีวิตด้วยสาเหตุอื่นที่ไม่ใช่โรคเอดส์ ให้ข้ามไปข้อ 9)

7. การตรวจ HIV ในเด็ก หลังอายุ 18 เดือน (1) ตรวจ (2) ไม่ตรวจ (ระบุ).....

8. ผลการตรวจ HIV ในเด็กหลังอายุ 18 เดือน (1) บวก (2) ลบ

9.ผู้ดูแลเด็กคือ บิดา มารดา อื่น ๆ ระบุ.....อาชีพ

10.รายได้ของผู้เลี้ยงดู.....บาท ต่อวัน / สัปดาห์ / เดือน / ปี

11.เด็กได้รับการสงเคราะห์จากที่ใดบ้าง.....

รูปแบบการสงเคราะห์.....

หมวดที่ 2 ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย/การเจ็บป่วย

(ข้อ 1 - 4 ถาม เฉพาะเด็ก 0- 18 เดือน)

1.ทารกหลังคลอดได้อยู่กับแม่ หลังคลอดภายในชั่วโมง,วัน

2.ทารกแรกเกิดได้รับการ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบศีรษะหรือไม่

(1) ได้รับครบ (2)ได้รับแต่ไม่ครบ (3)ไม่ได้รับ

3. ท่านได้ทำการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของเด็กครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่.....

4.ทารกได้รับการดูแลความสะอาดร่างกายและสะดืออย่างถูกต้อง(ให้อธิบาย)

(1) ถูกต้อง (2) ไม่ถูกต้อง

5. ทารก / เด็ก ได้รับการอาบน้ำวันละ ครั้ง
6. โรคประจำตัวของเด็ก ระบุ
7. ใน 1 เดือนที่ผ่านมาเด็กเคยป่วยหรือไม่
- ไม่ป่วย
- ป่วย ระบุโรค.....จำนวน.....ครั้ง/จำนวน.....วัน
- ระบุโรค.....จำนวน.....ครั้ง/จำนวน.....วัน
8. เมื่อเด็กป่วยด้วยโรคต่อไปนี้ (8.1-8.5) และท่านทำอย่างไรกับเด็ก (ตามลำดับ)
- 8.1 หวัด.....
- 8.2 ไข้.....
- 8.3 ท้องร่วง.....
- 8.4 ชัก.....
- 8.5 อื่น ๆ (ถ้ามี).....

หมวดที่ 3 สภาพสังคม / การเลี้ยงดู/ สภาพที่อยู่อาศัย/สิ่งแวดล้อม

1. ตั้งแต่แรกเกิดเด็กได้รับการสัมผัสกับแม่ด้วยการ ตีมนม/ป้อนอาหาร/เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด
ระยะเวลา.....เดือน
2. ถ้าท่านรู้ว่าเด็กเป็นโรคติดต่อร้ายแรงท่านจะรู้สึกอย่างไรต่อเด็ก
ระบุ
- ท่านจะเลี้ยงดูเด็กตลอดไปหรือไม่
- เลี้ยง ไม่เลี้ยง(ระบุ).....
3. ลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างไร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) เอาใจตัวเอง ชี้อิโมโ
- (2) ไม่เชื่อฟังคำผู้ใหญ่(ดี)
- (3) ร่าเริง ยิ้ม - หัวเราะ แจ่มใส
- (4) อื่น ๆ ระบุ.....
4. การเล่นกับเด็กในวัยเดียวกัน
- (1) ชอบเล่นกับเด็กคนอื่น
- (2) ชอบเล่นคนเดียว
- (3) เล่นกับเด็กคนอื่นบ้าง
- (4) ชอบรังแกเด็กอื่น

5. เด็กจะเล่นกับบุคคลอื่น บ่อยครั้งเพียงใดใน 7 วัน

- (1) 6-7 วัน (2) 3-5 วัน (3) 1-2 วัน (4) ไม่เล่นเลย

6. การยอมรับในตัวเด็ก ของเพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่น

- (1) ยอมรับและมีความสนิทสนมเป็นปกติ
 (2) ยอมรับ แต่ไม่แสดงความสนิทสนมคลุกคลี
 (3) ไม่ยอมรับ (ระบุ).....

7. เด็กเคยทำความดีอะไรบ้างที่ท่านคิดว่าภูมิใจมากที่สุด

ระบุ.....
 ท่านทำอย่างไรกับเด็ก.....

8. เด็กเคยทำความผิดอะไรบ้างที่ท่านคิดว่ารุนแรงมากที่สุด

ระบุ.....
 ท่านทำอย่างไรกับเด็ก.....

9. ที่ผ่านมามีเด็กเคยมีอาการ ซึม เศร้า เหงาหงอย มีเรื่องทุกข์ใจ ไม่สบายใจ หรือไม่

มี (ตอบข้อ 10) ไม่ได้สังเกต ไม่มี

10. ถ้าข้อที่ 9 ตอบว่ามี

ท่านคิดว่าสาเหตุมาจากอะไร.....

ท่านทำอย่างไรกับเด็ก.....

บทบาทของ สามี ถ้ามเฉพาะกรณีที่มีชีวิตอยู่

(ถ้าปัจจุบันมารดาคือผู้เลี้ยงดูเด็ก บทบาทของพ่อเป็นอย่างไร)

ความรับผิดชอบ เอาใจใส่ในครอบครัว ตลอดทั้งการดูแลบุตร

- (1) เอาใจใส่ดี (2) เอาใจใส่พอใช้ (3) ไม่เอาใจใส่

พัฒนาการของเด็ก

1. เด็กได้เล่นอย่างน้อยวันละ.....ชั่วโมง

2. เด็กนอนหลับวันละ.....ชั่วโมง

3. พัฒนาการเด็ก

อายุ	1.การทรงตัวและการเคลื่อนไหวร่างกาย		2.การใช้ตาและมือ		3.การสื่อความหมายและภาษา		4.การแสดงออกทางกาย	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

รวมผ่าน ข้อ

ไม่ผ่านข้อ ระบุ ข้อที่ไม่ผ่าน.....

4. จากการเลี้ยงดูเด็กท่านคิดว่าปัญหาด้านพัฒนาการของเด็กที่พบมีอะไรบ้าง

ไม่มี

ระบุ.....

ประเมินคุณภาพชีวิตของเด็ก

1. ในความคิดของท่านคุณภาพชีวิตของเด็กอยู่ในระดับใด

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

2. ในความคิดของเพื่อนบ้านคุณภาพชีวิตของเด็กอยู่ในระดับใด (เพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดที่สุด)

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

มาตรฐานที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม (ให้สังเกต)

1. ลักษณะสภาพบ้าน.....
2. ความสะอาด.....
3. ความสว่าง.....
4. การระบายอากาศ.....
5. การมีและใช้ส้วม.....
6. ความพอเพียงในการใช้น้ำดื่ม น้ำใช้.....
7. แหล่งมลพิษใกล้บ้าน

ภาคผนวก ข

การคัดเลือกข้อคำถามเพื่อปรับคะแนนแต่ละด้านของ คุณภาพชีวิตของเด็ก 0-6 ปีที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์

รายละเอียดความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก เพื่อประเมินคุณภาพชีวิตในแต่ละหมวด (คะแนนแต่ละข้อเต็ม 3 คะแนน เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก หรือจาก - ไปจนถึง +)

1.ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย

1.1 ด้านโภชนาการ (ข้อ 1-4 ถามเฉพาะเด็กอายุ 0 - 18 เดือน)

1. หลังคลอดเด็กได้รับนม (AA 1)

(เด็กที่มีพ่อหรือแม่ติดเชื้อ HIV ต้องรับประทานนมผงอย่างน้อย 6 เดือน)

(เด็กที่พ่อแม่ไม่ติดเชื้อต้องรับประทานนมผงอย่างน้อย 6 เดือน)

1.ไม่ผ่าน 3.ผ่าน

2. ท่านคิดว่าเด็กได้ดื่มนมเพียงพอหรือไม่ (AA 2)

1.ไม่เพียงพอทุกวัน 2.เพียงพอบางวัน 3.เพียงพอทุกวัน

3. ท่านให้เด็กกินอาหารอื่นที่ไม่ใช่นมครั้งแรกเมื่อเด็กอายุ (อย่างน้อย 3 เดือน) (AA 3)

1.ไม่ผ่าน 3.ผ่าน

4. ท่านคิดว่าเด็กได้กินอาหารเพียงพอหรือไม่ (AA 4)

1.ไม่เพียงพอทุกวัน 2.เพียงพอบางวัน 3.เพียงพอทุกวัน

5. ใน 1 วันที่ผ่านมาเด็กได้กินอาหารอะไรบ้าง ใน 3 มื้อ (AA 5)

1.ไม่ครบ 5 หมู่ 3.ครบ 5 หมู่

1.2 เกณฑ์มาตรฐานน้ำหนักและส่วนสูง

1. ท่านได้ทำการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของเด็กครั้งสุดท้าย (AB 1)

1.มากกว่า 3 เดือน 3.ภายใน 3 เดือน

2. น้ำหนักแรกคลอด (AB 2)

1.ไม่ผ่านเกณฑ์ 3000 กรัม 3.ผ่านเกณฑ์

3. น้ำหนักปัจจุบัน ตามมาตรฐานน้ำหนัก/อายุของเด็ก (AB 3)

1.ไม่ผ่านเกณฑ์ 3.ผ่านเกณฑ์

4. ส่วนสูง ตามมาตรฐานส่วนสูง/อายุของเด็ก (AB 4)

1.ไม่ผ่านเกณฑ์ 3.ผ่านเกณฑ์

1.3 ด้านสุขภาพอนามัย/การเจ็บป่วย (ข้อ 1 - 4 ตาม เฉพาะเด็ก 0- 18 เดือน)

1. ทารกหลังคลอดได้อยู่กับแม่ ภายหลังคลอด (AC 1)
 1. ไม่ผ่าน(ตั้งแต่ 6 ชั่วโมงขึ้นไป) 3. ผ่าน(น้อยกว่า 6 ชั่วโมง)
2. ทารกแรกเกิดได้รับการ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบศีรษะหรือไม่ (AC 2)
 1. ไม่ได้รับ 2. ได้รับแต่ไม่ครบ 3. ได้รับครบ
3. ทารกได้รับการดูแลความสะอาดร่างกายและสะดืออย่างถูกต้อง(ให้อธิบาย) (AC3)
 1. ไม่ถูกต้อง 3. ถูกต้อง
4. ทารก / เด็ก ได้รับการอาบน้ำวันละ (AC 4)
 1. ไม่ผ่าน (น้อยกว่า 1 ครั้ง) 3. ผ่าน (2 ครั้งขึ้นไป)
5. โรคประจำตัวของเด็ก (AC 5)
 1. มี 3. ไม่มี
6. ใน 1 เดือนที่ผ่านมาเด็กเคยป่วยหรือไม่ (AC 6)
 1. ป่วย 3. ไม่ป่วย

1.4 ด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

1. เมื่อแรกคลอดได้รับวัคซีน ป้องกันวัณโรคหรือไม่ (AD 1)
 1. ไม่ได้รับ 3. ได้รับครบ
2. วัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี (AD 2)
 1. ได้รับแต่ไม่ครบ 2. ได้รับครบแต่ไม่ตามเกณฑ์อายุ 3. ได้รับครบตามเกณฑ์อายุ
3. วัคซีน คอตีบ/ไอกรน/บาดทะยัก ,โปลิโอ (AD 3)
 1. ได้รับครบแต่ไม่ตามเกณฑ์อายุ 3. ได้รับครบตามเกณฑ์อายุ
4. วัคซีนป้องกันโรคหัด (AD 4)
 1. ไม่ได้รับ 2. ได้รับครบแต่ไม่ตามเกณฑ์อายุ 3. ได้รับครบตามเกณฑ์อายุ
5. วัคซีนป้องกันโรคไข้มองอักเสบบ (AD 5)
 1. ไม่ได้รับ 2. ได้รับไม่ครบ 3. ได้รับครบตามเกณฑ์อายุ

1.5 มาตรฐานที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม (ให้สังเกต) คะแนนเต็ม 7 คะแนน (AE 1)

1. ไม่ผ่านเกณฑ์ 3. ผ่านเกณฑ์

2.ด้านความแข็งแรงของร่างกาย

1. พัฒนาการเด็ก คะแนนเต็ม 4 คะแนน (BB 1)
 1. ไม่ผ่านเกณฑ์ 3. ผ่าน (ได้คะแนนเต็ม)
2. จากการเลี้ยงดูเด็กท่านคิดว่าปัญหาด้านพัฒนาการของเด็กที่พบมีอะไรบ้าง (BB 2)
 1. มี 3. ไม่มี

3. เด็กได้เล่นอย่างน้อยวันละ 4 ชั่วโมง (BB 3)
 1. ไม่ผ่าน 3. ผ่าน
4. เด็กนอนหลับวันละ (ตามกลุ่มอายุ) (BB 4)
 เกณฑ์ ปีแรก (14-18 ชม.) 1-2 ปี (12 – 14 ชม.)
 2 – 5 ปี (12- 14 ชม.) 6 ปี (10 ชม.)
 1.ไม่ผ่าน 3.ผ่าน
5. ตรวจร่างกายเบื้องต้น (ตามมาตรฐานงานอนามัยโรงเรียน 10 ข้อ) (BB 5)
 1.ไม่ผ่านเกณฑ์ (ได้คะแนนน้อยกว่า 9) 3.ได้คะแนนเต็ม 10 คะแนน

3. ด้านพัฒนาการสติปัญญา จิตใจและ สภาพสังคม การเลี้ยงดู

1. ตั้งแต่แรกเกิดเด็กได้รับการสัมผัสกับแม่ด้วยการ ตีมนม/ป้อนอาหาร/
 เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด (CC 1)
 1.น้อยกว่า 3 เดือน 3.มากกว่า 3 เดือน
2. ถ้าท่านรู้ว่าเด็กเป็นโรคติดต่อร้ายแรงท่านจะรู้สึกอย่างไรต่อเด็ก (CC 2)
 1.ไม่ยอมรับ 2.เฉย ๆ 3.ยอมรับ
3. ลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างไร (CC 3)
 1.ลบ 2.บวก ลบ 3.บวก
4. การเล่นกับเด็กในวัยเดียวกัน (CC 4)
 1.ไม่ชอบสังคมกับผู้อื่น 2.ชอบสังคมกับผู้อื่นบ้าง 3.ชอบสังคมกับผู้อื่น
5. เด็กจะเล่นกับบุคคลอื่น บ่อยครั้งเพียงใดใน 7 วัน (CC 5)
 1. ไม่เล่นเลย 2 1-2 วัน 3. 3-7 วัน
6. การยอมรับในตัวเด็ก ของเพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่น (CC 6)
 1.ไม่ยอมรับ 2.ยอมรับแต่ไม่แสดงความสนิทสนม 3.ยอมรับและมีความสนิทสนม
7. ที่ผ่านมามีเด็กเคยมีอาการ ซึม เศร้า เหงาหงอย มีเรื่องทุกข์ใจ ไม่สบายใจหรือไม่ (CC 7)
 1. มี 2. ไม่ได้สังเกต 3. ไม่มี
8. บทบาทของ พ่อ ถ้ามองเฉพาะกรณีที่มีชีวิตอยู่ (CC 8)
 (ถ้าปัจจุบันมารดาคือผู้เลี้ยงดูเด็ก บทบาทของพ่อเป็นอย่างไร)
 ความรับผิดชอบ เอาใจใส่ในครอบครัว ตลอดทั้งการดูแลบุตร
 1. ไม่เอาใจใส่ 2. เอาใจใส่พอใช้ 3. เอาใจใส่ดี

4. ด้านการศึกษาและอนาคตของเด็ก

4.1 ขณะนี้ท่านนำเด็กฝากเลี้ยงที่ใด เกณฑ์ (DD 1)

1.ไม่ผ่านเกณฑ์ 3.ผ่านเกณฑ์

4.2 ปัญหาที่พบในการนำเด็กไปฝากเลี้ยงที่ศูนย์เด็กเล็กหรือเข้าโรงเรียน (DD 2)

1.มี 3.ไม่มี

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ค

แบบประเมินเพื่อปรับฐานคะแนนแต่ละด้านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

คุณภาพชีวิตของเด็ก 0 - 6 ปีที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์

รายละเอียดความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก เพื่อประเมินคุณภาพชีวิตในแต่ละหมวด

1. ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยหมายถึงด้านอาหารโภชนาการ น้ำหนักและส่วนสูง สุขภาพอนามัย/การเจ็บป่วย ตลอดจนการได้รับวัคซีนต่าง ๆ การมีที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมที่ดี
2. ด้านความแข็งแรงของร่างกาย หมายถึง ด้านพัฒนาการของร่างกาย การนอนหลับ ความสะอาดและ ความปรกติของร่างกาย
3. ด้านพัฒนาการสติปัญญา จิตใจบุคลิกลักษณะหรือนิสัยและสภาพสังคม การยอมรับของเพื่อนบ้าน บทบาทของพ่อ แม่ต่อการเลี้ยงดู
4. ด้านการศึกษาและอนาคตของเด็ก หมายถึง การได้รับการศึกษาตามเกณฑ์อายุที่เหมาะสมกับความพร้อม รวมถึงอนาคตของเด็ก(ความหวังของผู้ปกครอง)

เกณฑ์การประเมินคุณภาพชีวิตของเด็กในแต่ละด้าน

ลักษณะ	ผลของเกณฑ์การประเมิน(ร้อยละ)
1.ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย	
2.ด้านความแข็งแรงของร่างกาย	
3.ด้านพัฒนาการสติปัญญา จิตใจและสภาพสังคม การเลี้ยงดู	
4.ด้านการศึกษาและอนาคตของเด็ก	
รวม	100

ผู้ให้เกณฑ์การประเมิน

ภาคผนวก ง

พัฒนาการในเด็กปกติ วัยทารก และปฐมวัย

(Development Milestones in Infancy and Preschool Age)

อายุ	การทรงตัวและการเคลื่อนไหวร่างกาย	การใช้ตาและมือ	การสื่อความหมายและภาษา	การแสดงออกทางกาย
แรกเกิด	นอนงอแขนขาเคลื่อนไหวเท่ากันทั้งสองข้าง reflex-moro, rolling, sucking, sleeping	มองเหม่อ จ้องได้ เฉพาะระยะ 8 - 9 นิ้ว grasping reflex	ร้อง หยุดฟังเสียง	มองหน้าช่วงสั้น
1 เดือนขึ้นไป	เริ่มชันคอ ผงกหัว หันหน้า ซ้าย ขวา ขาเริ่มเหยียดในท่าคว่ำ	กำมือแน่น จ้องมองสิ่งต่าง ๆ มองตามไม่เกินเส้นกึ่งกลางของตัว	ทำเสียงในคอ	มองหน้า
2 เดือนขึ้นไป	ท่าคว่ำ ชันคอได้ 45 องศา ท่านี้ ยกหัว เงยหน้าขึ้น	มือกำหลวม ๆ มองตามเส้นกึ่งกลาง	ฟังเสียง คุกด้วยแล้วยิ้มตอบหันหาเสียง	สบตา ยิ้มตอบ แสดงความสนใจ
4 เดือนขึ้นไป	ท่าคว่ำ ชันคอได้ 90 องศา ใช้มือและแขนยันยกตัวชูขึ้น (chest up) ท่านี้ ยกหัวตั้งตรงได้	มองตาม 180 องศา มือ 2 ข้าง มาจับกัน ตรงกลาง ไช้คว่ำของใกล้ตัว	ส่งเสียงอ้อแอ้ ได้ ตอบหัวเราะ ส่งเสียงแหลมเร็ว เวลาดีใจ สนุก	ยิ้มตอบและยิ้มทักทำท่าทางดีใจ เวลาเห็นอาหารหรือคนเลี้ยงดู
6 เดือนขึ้นไป	คว่ำและหงายได้เองท่าคว่ำใช้ข้อมือยันได้ตั้งจากหงายมาท่านี้ ศรีษะไม่ตกไปข้างหลัง นั่งเองได้ชั่วครู่ ท่าจับยืน เริ่มลงน้ำหนักที่เท้าทั้งสองได้	คว่ำของด้วยฝ่ามือ หยิบของมือเดียวและเปลี่ยนมือได้ มองเห็นทั้งไกลและใกล้ ใช้สองตาประสานกันได้ดี	หันหาเสียงเรียก เล่นน้ำลาย ส่งเสียงหลายเสียง	รู้จักคนแปลกหน้าเล่นตบมือกินอาหารเสริมที่ป้อนด้วยช้อนได้ดี
9 เดือนขึ้นไป	นั่งได้มั่นคง คลาน เกาะยืน	ใช้นิ้วหยิบของได้ เริ่มหยิบของเล็กโดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ได้ หยิบอาหารกินได้ เปิดหาของที่ซ่อนไว้ได้	ฟังรู้ภาษาและเข้าใจ สีนหน้าท่าทางได้ เปล่งเสียงเลียนเสียงไม่มีความหมาย มองตามของตก	เล่นจะเอ้ได้ ทำท่าโบกมือ สาธุตามไปเก็บของที่ตกหรือร้องตามแม่จะออกไปจากห้อง

อายุ	การทรงตัวและการเคลื่อนไหวร่างกาย	การใช้ตาและมือ	การสื่อความหมายและภาษา	การแสดงออกทางกาย
12 เดือนขึ้นไป	เกาะเดิน ยืนเองได้ชั่วคราว แขนขากางเพื่อทรงตัว	ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้หยิบของเล็ก ๆ ได้ หยิบของใส่ถ้วยหรือกล่อง	เรียกพ่อ แม่ หรือพูดคำโดด ๆ ที่มีความหมาย ทำทำตามคำบอก	เลียนท่าทางร่วมมือเวลาแต่งตัวและชอบสำรวจตัวเอง
15 เดือนขึ้นไป	เดินได้เอง	วางของซ้อนกัน 2 ชั้น	พูดเป็นคำที่มีความหมายหลายคำ ที่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ตามคำบอก	ใช้ช้อนตักแต่ยังไม่หอยุ่
18 เดือนขึ้นไป	เดินคล่อง วิ่ง ยืน ก้มลงเก็บของแล้วลุกขึ้นได้ไม่ล้ม จูงมือเดียวขึ้นบันได	วางซ้อนได้ 3 ชั้น ขีดเขียนเป็นเส้นบนกระดาษ	ชี้รูปภาพตามคำบอกได้	ถือถ้วยดื่มเอง
2 ปีขึ้นไป	เดินขึ้นลงบันได เตะลูกบอล ต่อรถไฟ กระโดด 2 เท้า	ขีดเส้นตรงและโค้งเป็นวง ๆ ได้ ตั้งซ้อนได้ 6 - 7 ชั้น เปิดหนังสือทีละหน้า	พูด 2 - 3 คำต่อกัน ได้อย่างมีความหมายเรียกสิ่งของที่คุ้นเคยได้ บอกชื่อตัวเอง	เลียนแบบผู้ใหญ่ ตักป้อนเองได้ บอกได้เวลาจะถ่าย
3 ปีขึ้นไป	ขึ้นบันไดสลับเท้า ซี่สามล้อ	วาดวงกลมได้ตามแบบ	เล่าเรื่องที่ตนเองประสบมาได้	ถอดรองเท้าและเสื่อได้ รู้เพศตนเอง แบ่งของให้คนอื่นได้บ้าง เล่นกับคนอื่น คุมการถ่ายอุจจาระได้
4 ปีขึ้นไป	กระโดดเท้าเดียว เดินลงบันไดสลับเท้าได้	วาดรูปสี่เหลี่ยมได้ตามแบบ รูสี 4 สี ต่อ 3 ส่วน วาดคนได้	ร้องเพลง พูดเป็นประโยค ที่จำได้ ถามคำถาม	เล่นร่วมกับคนอื่นได้ คุมการถ่ายปัสสาวะได้ (กลางวันถึงกลางคืน)
5 ปีขึ้นไป	กระโดดสลับขาได้ กระโดดข้ามสิ่งกีดขวางเตี้ย ๆ ได้ โดยไม่ล้ม	วาดสามเหลี่ยมได้ เดินต่อเท้าตามแบบวาดได้ 6 ส่วน	พูดฟังเข้าใจได้ นับได้ถึง 20 ถามคำถามเกี่ยวกับความหมายและเหตุผล จำตัวอักษรได้	เล่นแข่งขัน ติดกระดุมได้ แต่งตัวเอง เล่นโดยใช้จินตนาการ

ภาคผนวก จ

ความต้องการด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม

ป. หมายถึง สติปัญญา

ส. หมายถึง สังคม จิตใจ และอารมณ์

ช่วงอายุ	ความต้องการ
0 – 1 ปี	<p>1. ต้องการให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูรักและเข้าใจ ให้การดูแลอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ให้สัมผัสอ่อนโยนและมีการเสนอสุนงตอบสนองต่อกันตั้งแต่แรกเกิด (ส., ป.)</p> <p>2. ต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับแม่ โดยเฉพาะตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงอย่างน้อยอายุ 3 เดือน โดยการกอดนมแม่ (ส., ป.)</p> <p>3. ต้องการความผูกพันกับ พ่อ แม่ และผู้เลี้ยงดู โดยมีการเสนอสุนงตอบสนองต่อกัน ด้วยการมองเห็น สบตา สีหน้าท่าทาง การสัมผัสและพูดจา (ส., ป.)</p> <p>4. ต้องการโอกาสที่จะฝึกใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ และเคลื่อนไหวร่างกายในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นมิตร (ป.)</p> <p>5. ต้องการเรียนรู้จากการเล่นและการกระทำของตนเอง กับคนและวัตถุที่อยู่รอบตัว ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ และมีประสบการณ์เรียนรู้หลากหลายตามความสามารถ และความสนใจของตน (ป.)</p> <p>6. ต้องการเลียนแบบพฤติกรรม ท่าทางของพ่อแม่กับคนที่อยู่รอบตัว (ส., ป.)</p> <p>7. ต้องการการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้เหตุผล ในการผ่อนปรนตามความต้องการของเด็ก เพื่อจะได้เริ่มเรียนรู้ที่จะแยกแยะสิ่งที่ควร และสิ่งที่ไม่ควร ถือเป็นารเริ่มสร้างวินัยในตน (ส., ป.)</p> <p>8. ต้องการความรัก ความคุ้มครอง การปกป้องจากอันตราย และความมั่นใจว่าตนจะไม่ถูกทอดทิ้ง (ส)</p> <p>9. ต้องการเรียนรู้ภาษาพูดจากพ่อแม่และผู้เลี้ยงดู ทั้งด้านการรับรู้ ความหมายของคำพูด การเปล่งเสียงพูด และการแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึกของตน (ส., ป.)</p> <p>10. ต้องการให้พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูสังเกตลักษณะการแสดงออกทุกระยะ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับความสามารถและวัย (ส., ป.)</p>
1 – 3 ปี	<p>11.(1.ต่อ)</p> <p>12.(3 ต่อ) หัดเป็นผู้ให้และผู้รับ เริ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว (ส., ป.)</p>

ช่วงอายุ	ความต้องการ
1 - 3 ปี (ต่อ)	<p>13.(4. และ5. ต่อ) ต้องการเล่นของเล่น และของในบ้านที่ปลอดภัย ทั้งยังต้องการพื้นที่เพิ่มขึ้นสำหรับวิ่งเล่น ปีนป่าย และออกกำลังกาย เรียนรู้จากการลองผิดลองถูก และฝึกความชำนาญ (ป.)</p> <p>14.(6.ต่อ) เลียนการใช้ภาษา มารยาทและบทบาทในสังคม (ส., ป.)</p> <p>15.(7. - 10. ต่อ)</p> <p>16.ต้องการหัดทักษะรับผิดชอบตนเองในกิจวัตรประจำวัน คือ การกินอาหาร การควบคุมการขับถ่าย การรักษาความสะอาดของร่างกาย และการแต่งกาย (ส.)</p> <p>17.ต้องการการเคลื่อนไหว สำรวจสิ่งแวดล้อม หยิบ จับ ลองเล่น ลองทำ และแสดงความเป็นตัวของตัวเองกับพ่อแม่และคนอื่นๆ (ส., ป.)</p> <p>18.ต้องการพูดคุย ชักถามในสิ่งที่ตนพบเห็น ต้องการคำอธิบายในเรื่องผิดถูกและฟังเรื่องราวต่างๆ อย่างง่ายๆ (ป.)</p> <p>19.ต้องการให้พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูสนใจในสิ่งที่ตนทำ ชมเชย ให้กำลังใจเมื่อทำสิ่งที่ดีๆ ช่วยชี้แนะเมื่อต้องการความช่วยเหลือหรือทำสิ่งที่ไม่ควร (ส.)</p>
3 - 6 ปี	<p>20.(1.ต่อ) ต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย</p> <p>21.(4.ต่อ) ต้องการการจำแนกเปรียบเทียบและเชื่อมโยงประสาทสัมผัสการได้ยิน การเห็น สัมผัส รส และกลิ่น การปั้น การวาด รับรู้ในระดับเบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุธรรมชาติ สิ่งรอบตัว ความเป็นไปในชีวิตประจำวัน เรื่องรูปร่าง ลักษณะสี น้ำหนัก ขนาด ทิศทาง ระยะทาง เวลา จำนวนและลำดับที่ ฯลฯ (ป.)</p> <p>22.(7. ต่อ)</p> <p>23.(9. ต่อ) ต้องการการจูงใจให้ใช้ภาษาพูดเป็นประโยคได้ อธิบายตนเอง หรือเหตุการณ์จนเป็นประโยคได้ (เช่น ความรู้สึก ชื่อ ฯลฯ) ฟังแล้วเข้าใจบอกหรือเล่าเรื่อง ชักถาม และแสดงความคิดเห็น (ป.)</p> <p>24.(10. ต่อ)</p> <p>25.(16.- 17 ต่อ)</p> <p>26.(18.ต่อ) มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการพูดคุย ชักถาม พร้อมคำอธิบาย และการเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวกับประสบการณ์ โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมรอบตัวใหม่ๆ และในเรื่องผิดถูกอย่างง่ายๆ และต้องการคำตอบ (โดยที่วัยนี้ มักมีความนึกฝันที่ยังคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง อันเนื่องจากขาดประสบการณ์) (ส., ป.)</p> <p>27.ต้องการริเริ่มกิจกรรม ทำงานง่ายๆ ด้วยตนเอง ช่วยตัวเองได้ พร้อมทั้งเริ่มรู้จักรักษาของของตนและส่วนรวม ต้องการเรียนรู้ว่าตนเป็นสมาชิกของครอบครัว และช่วยเหลือครอบครัว (ส., ป.)</p>

ช่วงอายุ	ความต้องการ
3 - 6 ปี (ต่อ)	28. ต้องการการเคลื่อนไหวด้วยการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาประเภทต่างๆ (ส., ป.) 29. ต้องการมีเพื่อนเล่น (ส.) 30. ต้องการเลียนแบบจากตัวแบบทั้งทางด้านสังคมและจริยธรรม (ส.) 31. ต้องการเรียนรู้ความแตกต่างทางร่างกายเรื่องเพศ (ส.) 32. เรียนรู้ความต้องการของผู้อื่นโดยเฉพาะของเพื่อน ผู้ที่อายุน้อยกว่า และผู้ใหญ่ ที่ตนใกล้ชิดด้วย เรียนรู้การให้ การรับ และควบคุมอารมณ์ได้บ้างแล้วและเคารพในสิทธิของผู้อื่น (ส.) 33. ต้องการเรียนรู้ในการปฏิบัติตนเบื้องต้นที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีไทย (ส.)

ภาคผนวก จ

การตรวจร่างกายเบื้องต้น

ประยุกต์ตามแบบงานอนามัยโรงเรียน ตรวจสุขภาพ 10 ท่าดังต่อไปนี้

ท่าที่ 1 . ยืนมือออกไปข้างหน้าให้สุดแขนทั้งสองข้าง คอว่ามือกางนิ้วทุกนิ้ว

ท่าที่ 2 . ท่าต่อเนื่องจากท่าที่ 1 คือพลิกมือหงายขึ้น

คำอธิบาย การให้เด็กยืนมือสุดแขน ทั้งในท่าคอว่ามือและหงายมือนี้ เป็นการกระระยะ ให้เด็กอยู่ห่างจากผู้ตรวจพอสมควร การคอว่าและหงายมือ การกางนิ้วออกเพื่อดูตลอดบริเวณ แขน มือ ฝ่ามือ ง่ามนิ้วทั้งสองด้านของแขนและนิ้ว ดูความสะอาดการเคลื่อนไหว สังเกตอาการ ผิดปกติของผิวหนังว่ามีหรือไม่ เช่น บวม แผล ผื่น จุดดำ ตุ่มในบริเวณนั้นโดยเฉพาะง่ามนิ้วทั้งสองด้านและดูความพิการ

ท่าที่ 3 . งอแขนพับข้อศอก ใช้นิ้วชี้และเปลือกตาด้านล่างเบาๆ ดึงเปลือกตาล่างลงพร้อมกับเปลือกตาขึ้นและลง แล้วจึงกลอกตาไปด้านข้างขวาและซ้าย

คำอธิบาย ท่านี้ดูลักษณะเยื่อบุเปลือกตา ดูสีเยื่อตา ดูลักษณะของลูกตา ดูคิ้ว ขอบตา แก้วตาและม่านตา

ท่าที่ 4 . ใช้มือทั้งสองข้าง ดึงคอเสื้อออกให้กว้างภายหลังที่ปลดกระดุมหน้าอกเสื้อออกสองเม็ดแล้ว หมุนตัว ซ้ายและขวาเล็กน้อยเพื่อจะได้เห็นรอบๆ บริเวณคอ ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

คำอธิบาย ในลักษณะนี้เพื่อดูโรคผิวหนังในบริเวณนี้และสังเกตต่อมน้ำเหลืองที่คอและต่อมธัยรอยด์โตหรือไม่

ท่าที่ 5 . สำหรับเด็กหญิง ใช้มือขวาเปิดผมไปตัดไว้ด้านหลังหูขวา แล้วหันหน้าไปทางซ้าย

ท่าที่ 6 . ในท่าเดียวกันมือซ้ายเปิดผมไปตัดไว้ด้านหลังหูซ้าย หันหน้าไปทางขวาหากเป็นเด็กชายให้หันหน้าไปทางด้านซ้ายและขวาเท่านั้น

คำอธิบาย การเปิดผมทั้งขวาและซ้าย เพื่อดูไข่เหาที่โคนเส้นผมส่วนนั้นๆ และดูในช่องหูว่ามีของเหลวไหลออกมาหรือไม่ นอกจากนั้นยังสังเกตใบหูและผิวหนังรอบๆ ตลอดจนใบหน้าซีกนั้น ดูบริเวณหลังหู โดยเฉพาะรอยที่พบหูน้ำหนวก ดูบริเวณคอและใต้คางบวมหรือมีก้อนโตหรือไม่

ท่าที่ 7 .ให้กัดฟันและยิ้มกว้าง ให้เห็นเหงือกเหนือฟันบนและใต้ฟันล่างให้เต็มที่

คำอธิบาย ท่านี้ดูที่ริมฝีปาก แผลที่มุมปาก ดูฟันหน้า รอยต่อเหงือกกับฟัน เหงือกมีหินปูนจับ เหงือกกร่น หรือบวมเป็นหนอง มีอาการของฟันผุ หรือสิ่งผิดปกติอื่นๆ บ้างหรือไม่

ท่าที่ 8 .ให้อ้าปากกว้าง แลบลิ้นยาว พร้อมทั้งร้อง "อา" ให้ศีรษะเอนไปข้างหลังเล็กน้อย

คำอธิบาย ท่านี้ดูความผิดปกติของลิ้น ว่าเป็นฝ้าขาว แดกหรืออักเสบอย่างไรบ้าง และเมื่อเอนศีรษะไปด้านหลังเล็กน้อย จะสังเกตจมูกภายนอกและภายในเท่าที่จะเห็นได้ว่ามีแผลหรือลักษณะอักเสบหรือความผิดปกติอื่นๆ ตลอดจนมีอาการหายใจไม่สะดวกอย่างไรบ้าง และเมื่อขณะที่อ้าปากกว้าง ให้ดูเยื่อกระดูกพุงแก้ม เหงือกและฟันส่วนในตลอดจนเพดานและคอและเมื่อให้หุบปากกลืนน้ำลาย สังเกตดูว่ามีก้อนกลมๆ อยู่กลางลำคอด้านหน้า (ต่อมธัยรอยด์) เลื่อนขึ้นลงหรือไม่

ท่าที่ 9 .สำหรับเด็กหญิง ให้แยกเท้าทั้งสองข้างห่างกัน 1 ฟุต ใช้มือทั้งสองข้างจับกระโปรงดึงขึ้นเหนือเข่าทั้งสองข้าง (กรณีใส่กระโปรง) ส่วนเด็กชายเพียงแยกเท้าทั้งสองข้างให้ห่างกัน 1 ฟุตเช่นกัน

ท่าที่ 10 .เด็กชายหรือเด็กหญิง ซึ่งอยู่ในท่าที่ 9 แล้ว ให้กลับหลังหันสังเกตดูด้านหลัง แล้วให้เดินไปข้างหน้าประมาณ 4 – 5 ก้าว แล้วหันกลับเข้าหาผู้ตรวจ

คำอธิบาย ทั้งสองท่านี้ เพื่อดูลักษณะที่ผิดปกติของเท้าทั้งสองข้าง ส่วนโค้งของฝ่าเท้า คุณลักษณะแข้ง หัวเข่า นิ้วเท้า ง่ามนิ้ว เล็บเท้า ด้านหลังดูข้อพับเข่า น่อง เหยลงมาถึงสันเท้า และบริเวณผิวหนังโดยทั่วไป สังเกตลักษณะของเส้นโลหิตในบริเวณนั้นด้วย การเดินเข้ามาและเดินกลับไปทำให้เห็นลักษณะการเดิน ทรวดทรงและความกระปรี้กระเปร่าแจ่มใส ว่าสมวัยเพียงใด มีอะไรที่ผิดปกติที่น่าสังเกตบ้าง

หมายเหตุ ในกรณีที่เด็กเล็กที่ไม่สามารถฟังคำสั่งได้ให้ผู้ตรวจร่างกายจับอวัยวะส่วนที่

ต้องการตรวจดูหรือใช้การสังเกต

ที่มา หนังสือคู่มือ ผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปี 2541

ภาคผนวก ข

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ในเด็ก 0 - 6 ปี

อายุ	วัคซีนป้องกัน	ข้อแนะนำ
แรกเกิด	วัณโรค และตับอักเสบบี เข็ม 1	1. ชั่วโมงหลังคลอด ในกรณีที่คลอดที่บ้านควรให้ไม่เกิน 7 วัน 2. ในกรณีที่แม่เป็นพาหะควรให้ HBIG ด้วย
2 เดือน	คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ ครั้งที่ 1 และตับอักเสบบี เข็ม 2	กรณีที่แม่เป็นพาหะควรให้ ตับอักเสบบี เข็ม 2 เมื่ออายุ 1 เดือน
4 เดือน	คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ ครั้งที่ 2	
6 เดือน	คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ ครั้งที่ 3	
9 - 12 เดือน	หัดหรือ หัด คางทูม หัดเยอรมัน (MMR)	1. หากฉีดไม่ทันเมื่ออายุ 9 - 12 เดือนให้รีบติดตามฉีดโดยเร็วที่สุด 2. ถ้าไม่มีวัคซีนหัด คางทูม หัดเยอรมัน (MMR) ให้ฉีดวัคซีนหัดอย่างเดียว
1 - 1.5 ปี	คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ ครั้งที่ 4 (กระตุ้น) และวัคซีนป้องกันไข้มองอักเสบบี เข็ม 1 และเข็ม 2	ควรให้ห่างกัน 1 สัปดาห์หรือนานกว่านี้ก็ได้ ถ้าไม่มาตามกำหนดนัด
2 - 2.5 ปี	วัคซีนป้องกันไข้มองอักเสบบี เข็ม 3	1. เป็นการฉีดกระตุ้น 2. ใช้เฉพาะในท้องถิ่นที่มีโรคนี้ชุกชุม
4 - 6 ปี	คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ ครั้งที่ 5 (กระตุ้น) และวัณโรค	1. ถ้าอายุเกิน 6 ปี ให้ คอตีบ บาดทะยัก แทน คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก 2. ในกรณีที่ไม่มีผลเป็นจากการฉีดวัคซีนป้องกันวัณโรค ครั้งก่อนให้ฉีดซ้ำและไม่ให้ในกรณีเด็กมีอาการของโรคเอดส์

ภาคผนวก ช

ช่วงเวลาพักผ่อนนอนหลับตามอายุ

อายุ	เวลาหลับ (ชั่วโมงต่อวัน)	ลักษณะ
แรกเกิด	16 – 18	หลับช่วงสั้นๆ หลายรอบ
1 ขวบปีแรก	14 – 16	กลางคืนนอนตลอด (20.00 – 06.00 น.) กลางวัน 2 ช่วงๆ ละหลายรอบ
1 – 2 ปี	12 – 14	กลางคืนนอนตลอด (20.00 – 06.00 น.) กลางวัน 1 ช่วง (2 ชั่วโมง)
2 – 5 ปี	10 – 12	กลางคืนนอนตลอด (20.00 – 06.00 น.) กลางวัน 1 ช่วง (1 – 2 ชั่วโมง)
วัยประถมศึกษา	10	กลางคืนนอนตลอด (20.00 – 06.00 น.)

ที่มา คู่มือความรู้ด้านสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการพื้นฐานสำหรับเด็ก, 2533

ภาคผนวก ฅ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายแพทย์สมชัย ศิริทองถาวร	ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ
2. นางมยุรี ยกตรี	ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์
3. นางทิพวรรณ ศรีภักดี	ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลละอองทิพย์ อ.บ้านธิ
4. นางตรุณี มั่งใจวงศ์	เจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยห้วยไซ อ.บ้านธิ
5. นางจำเรียง ปูอินตะ	แม่บ้าน บ้านห้วยไซ อ.บ้านธิ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายสมนึก เตชะพันธ์
เดือน ปี เกิด	23 มีนาคม 2509
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษามัธยมปลาย โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา พ.ศ. 2528 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรพนักงานอนามัย วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา พ.ศ. 2530 สำเร็จการศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา พ.ศ. 2534
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2530 – 2538 เจ้าพนักงานสาธารณสุข สถานีอนามัยนาทราย อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2538 – ปัจจุบัน ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข 5 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน